

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno studenta: Martin Pokorný
Název práce: *Integrace cizinců do české společnosti*
Jméno vedoucího práce: Radomír Havlík

Martin Pokorný si ve své diplomové práci *Integrace cizinců do české společnosti* vytkl za cíl „shrnutí základních aspektů těchto problémů [problematika integrace cizinců do české společnosti] a na vzorku 50 imigrantů motivovaných k integraci do české společnosti zjistit, jak vnímají současné podmínky pro tuto integraci.“ (Úvod, s. 9) Tento cíl je značně ambiciózní a diplomantovi se jej nepodařilo zcela splnit. Nicméně je na místě uvést, že přehledová část diplomové práce, v níž autor představuje jednotlivé aspekty podmínek života migrantů obecně a pak specificky v České republice, je na dobré úrovni, byť v této přehledové části diplomant de facto neřeší žádnou badatelskou otázku.

Vzhledem k vymezenému cíli je struktura práce logická, autor nejprve v první části práce na základě vhodně zvolené metody, tj. studia existující literatury a výsledků provedených výzkumů, popisuje historicko-politické a ekonomické aspekty migrace a věnuje se procesu integrace a dále pak představuje právní postavení cizinců v ČR; instituce a organizace zabývající se integrací cizinců v ČR; ne/zapojení cizinců do systémů veřejné zdravotní péče a sociálního zabezpečení v ČR; možnosti vzdělávání a pracovního uplatnění cizinců v ČR. Ke struktuře, metodě i k obsahu vlastního autorova vlastního empirického výzkumu, což je druhá část diplomové práce, se vyjádřím podrobněji níže.

Na předkládané práci je třeba ocenit adekvátní práci s literaturou a rovněž srozumitelný a kultivovaný jazyk, byť tento pozitivní dojem kazí poměrně časté překlepy a občas i chyby. Formálním nedostatkem práce, který lehce ztěžuje orientaci, je pak posunuté stránkování, kdy stránky od *Prohlášení* až do konce *Úvodu* jsou stránkovány 2-10, aby pak od první kapitoly (*1. Vybrané aspekty migrace*) stránkování znovu začalo stránkou 5 a takto běželo až do konce diplomové práce.

Co se týče empirické části práce, zde jednak postrádám hlubší a explicitnější provázanost výzkumu s tématy, kterým se autor věnoval v první části práce. Diplomant sice uvádí, že „teoretická část [...] tvoří obecnou platformu pro empirický průzkum,“ (s.9) nicméně o skutečnosti, že tomu tak není, svědčí mimo jiné to, že celá řada témat, jimž se autor v první části práce věnuje, pak v dotazníku není přítomna, anebo je přítomna jen velmi povrchně. Jen namátkou: žádné otázky na typ pobytu respondentů v ČR; žádné otázky na jazykovou bariéru (byť z celku diplomové práce jasně vyplývá, že

Martin Pokorný si je tohoto problému vědom); co se týče pracovního uplatnění migrantů v ČR, diplomant se v dotazníku zaměřuje jen na jeden aspekt (otázka: „Odpovídá vaše zaměstnání dle vašeho názoru vašemu dosaženému vzdělání?) a celou řadu dalších (např. legální a nelegální práce; zda respondenti pracují jako zaměstnanci či jako OSVČ; jak je to s výší mzdy; apod.) pomíjí.

Základním problémem empirické části práce je kromě skutečnosti, že padesátičlenný vzorek je pro kvantitativní výzkum dosti málo, to, že diplomant naprosto zanedbal přípravnou fázi výzkumu – problém, který chce autor pomocí dotazníkového šetření zkoumat je vymezen jen velmi vágně („zjistit, jak [respondenti] vnímají současné podmínky pro tuto integraci“ - *Úvod*, s. 9), operacionalizace základního pojmu (integrace) a případně i pojmů dalších (např. cizinec, diskriminace,...) zcela chybí. Co se týče hypotéz, ty sice v jisté podobě přítomné jsou, nicméně se nelze zbavit dojmu (možná mylného, ale autor práce nedělá nic proto, aby jej vyvrátil), že diplomant si jaksi intuitivně zformulovat otázky a pak až vytvářel hypotézy. Výzkumu Martina Pokorného nelze upřít jistou logiku – viz popis obsahu a struktury dotazníku (s. 83 - 84), nicméně do kvalitně provedeného dotazníkového šetření má empirická část diplomové práce dosti daleko, což bohužel potvrzuje i provedení dotazníku.

V dotazníku (Příloha č. 1) se jednak setkáme s chybně položenými otázkami – například dvouhlavňová otázka č. 14: „Jste plátcem zdravotního a sociálního pojištění?“; anebo otázka s chybnou nabídkou odpovědí: „Svou zemi jste opustil/a: (a) sám/sama; (b´) s manželkou/manželem; (c) s manželkou/manželem a dětmi; (d) odešla celá naše rodina?“ (Co když respondent/ka odešel/a bez manželky/manžela, ale s dětmi; anebo respondent/ka odešel/a spolu s bratrem, anebo se sestřenicí, anebo s rodiči, atd.) V tomto případě (a i některých dalších – např. otázka č. 23 „Pokud jste svou zemi opustil/a z ekonomických důvodů, pak příčinou byla:...“) by prospělo zařadit mezi možnosti odpovědi i možnost „jiná/jiný důvod“. Bez zdůvodnění zůstává i skutečnost, že otázky č. 2 a č. 22 jsou totožné. Z hlediska formální podoby dotazníku, je pak vzhledem k přehlednosti (a tudíž i ke snadnosti vyplňování pro respondenty) problémem to, že u otázek č. 2 a č. 3 je první možnost odpovědi na stejném řádku jako otázka a zároveň tato možnost odpovědi není označena písmenem (takže druhá možnost odpovědi je označena jako „a.“, třetí jako „b.“, atd.).

Co se týče zpracování dat, tak Martin Pokorný data zpracoval celkem logicky, byť se nepouští do ničeho složitějšího než do třídění druhého stupně, ale textu rozhodně by prospělo více tabulek. Zároveň je otázkou, proč pro třídění druhého stupně, která představuje v přílohách č. 2, č. 4, č. 5 – 13 v jednotlivých grafech (což je dosti nepřehledné), nevytvořil tabulky, respektive proč tabulku zpracoval jen v jednom případě (tab. č. 2 na s. 87). Poté co diplomant představil výsledky svého vlastního výzkumu, následuje srovnání jeho vlastních zjištění se závěry výzkumů „Průzkum sociální situace cizinců na území Hl. m. Prahy“ a „Analýza přístupu žen imigrantek a mužů imigrantů ke vzdělání a na trh práce v České republice“. Tento postup je dosti nezvyklý a nutně vede k otázce, proč diplomant se zjištěními a s designem těchto výzkumů npracoval v přípravné části svého vlastního

výzkumu, čímž jsou čtenáři znovu upozorněni na nedostatečnou metodologickou zakotvenost Pokorného vlastního výzkumného pokusu.

Závěr: Ačkoli má práce výše zmíněné metodologické a formální nedostatky, splňuje minimální požadavky kladené na tento typ textů, takže ji doporučuji k obhajobě.

PhDr. Zuzana Kubišová

V Praze, 6.1.2012